

Päikeselaul

Vanaislandi keelest tõlkinud ja kommenteerinud Mart Kuldkepp

I – Kogu moraalinäiteid

1) Greppr ja Gestr¹

1. Raha ja elu
rändureilt röövis
nii see kuri Greppr.
Ei sellelt rajalt,
mida ta valvas,
ükski võind eluga tulla.

2. Üksi ta einestas
ühtepuhku,
ei kedagi kutsunud külla,
enne kui väsinud,
väljas kõik võhm,
tuli metsateel kõmpides Gestr.

3. Juua end tahtvat
ütles jõuetu mees
ja näpistavat ka nälg.²
Nii südamevärinal
usaldas seda,
kellel kurjus olnud varemalt varaks.

4. Toitu ja vett
too väsinul pakkus
õiglased mõtted meelel.
Jumala juhatusel
kõike ta jagas
kuigi arvati tagedaks teda.

5. Gestr aga tõusis,
kavatses kurja
ei veel olnud kasu saand küllalt
Patt temas tärkas,
nii une pealt tappis
ta ettevaatliku, valvsa.

6. Issandalt Jumalalt
abi too palus,
kui vigastushetkel ta virgus.
Nii endale Gestr
sai kanda tema patud,
kelle verd ta nii väiritult valas.

7. Armulised inglid
taevast tulid alla
ja endaga viisid ta hinge.

See õndsaimas elus
nüüd igavesti elab
kõikvõimsa Jumala juures.

2) Unnarr ja Sævaldi³

8. Ei õnne ega tervist
valitse keegi,
tal käsi ehk kenasti käigu.
See paljusid tabab,
mida peljatakse' vähim.
Keegi väärata saatust ei suuda.

9. Ei oodata teadnud
Unnarr ja Sævaldi,
et õnn nendel pöörduma peaks.
Kuid puupaljaks tehtud
ja põlatud kõigist
nad pagesid laande kui loomad.

3) Sváfaðr ja Skartheðinn⁴

10. On lõbude veetlus
toond rohkesti leina;
jah, tihti nuhtlust on naistest.
Suurt kahju neist tõuseb,
kuigi Jumal nad loonud
on kasinaiks ja karskeiks.

13. Nukrad neil olid
sünged ööd,
ei kumbki neist magusalt magand.
Nii sellest piinast
seal surmavaen sündis
südamesõprade vahel.

11. Olid südamesõbrad
Sváfaðr ja Skartheðinn,
ei teiseta olla võind teine,
kuni kaotasid pea
ühe tüdruku pärast;
kes kiusatuseks seatud sai neile.

14. Arutud teod
tihtigi saavad
kätte tasutud kallilt.
Läksid laiule⁶ võitma nad
nõiduslikku naist
ja leidsid seal mõlemad surma.

12. Ei millestki pidand
peale valgetverd plika,
ei mängust ega ilusast ilmast.
Ei ühestki asjast
nad mõelda võind muust
kui näitsiku nägusast kehast.⁵

4) Ráðný ja Véboði⁷

15. Upsakust teenida
ei tohi ükski,
seda tõepoolest ma tunnen;
sest pöörduvad need
kes niimoodi teevad
tihti eemale Jumala juurest.

16. Rikkad nad olid,
Ráðný ja Véboði,
neil näis, et kõik libedalt läks.
Nüüd nad istuvad maas
ja hoiavad haavu
põrguleekide poole.

17. Vaid endasse uskusid,
iseend vaid
nad kõrgemaks arvasid kõigist.
Aga teistsuguse
tee neile valis
kõikidest vägevam Jumal.

18. Nad toredust teenisid
mitmelgi moel
neil lõbuks käes oli kulda.
Kuid tagajärg on,
et neil rännata tuleb
põrgulööma ja pakase vahel.

5) Heasüdamlik Sörli ja Vígúlfr⁸

19. Oma vaenlasi sa
ära usalda iial,
ehk nad rääkigu siidiseid sõnu,
või sul töötagu head;
on parem, kui võtad
teise õnnetusest sa õppust.⁹

20. Saatuslikuks sai,
Heasüdamlikul Sörlil,
et ta andis end Vígúlfi võimusse.
Ta usaldas tõesti –
aga too oli reetur –
seda, kes surmas ta venna.

21. Andis tapjatel armu
heasüdamlik ohver,
kahjutasuks nood lubasid kulda.
Teesklesid üksmeelt
kui üheskoos jõid,
aga salanõu siiski tuli välja.

22. Joomapeo järel
järgmisel päeval,
kui ratsutati Rýgjardali,¹⁰
nad mõõkadega ründasid
ilmsüüta meest,
tema eluküünlal kustuda lasid.

23. Lohistasid laiba
salarajale laande,
tükkhaaval kaevupõhja peitsid.
Nii tegu tahtsid varjata
aga Issand nägi
kõike pealt oma taevaselt troonilt.

24. Hing temal palus
tõelist Jumalat ainsat
end igavesse õndsusse kanda.
Aga vaenumehi, arvan ma,
mitte just vara
põrgupiinast ei päästeta välja.

II – Nõuanded

25. Palu Jumala sõnasse
salvitud diise¹¹
olla mõistvad meelelt su vastu.
Vaid nädala pärast,
siis teoks saama peab
kõik see, mida tõepoolest tahtsid.

26. Süüdlase tegu,
mis korda sa saatnud,
ära ealeski kurjaga korva.
Pisaraid tasuda
heaga vaid tuleb.
Ei hing muidu lepitust leia.

27. Issandalt palu
kõike head, mida ihkad,
sest tema on inimsoo loonud.
Kahju nägema suurt
peavad patused need,
kes Isa juurde jõuavad hilja.

28. Paluda sobib
eriti seda,
millest sul suurim on puudus.
Ei midagi saa
see, kes miskit ei palu,
harva peetakse santija soovest.

29. Hilja ma jõudsin
kuigi kutsutud vara
kõrgeima kohtumõistja uksele.
Sinna ma tahan
sest töötati mulle:
ei küsija kostita jää.

30. Vaid pattude pärast
me langetet päi
siit lahkume, ängide ilmast.
Iial kartma ei pea
see, kes kurja pole teinud.
On hea olla plekita hingel.

31. Metskoera sarnaseks
peetakse seda,
kelle meel on sageli muutlik.
Talle tasuks saab see,
et allilmas tuleb
tal rännata lõõmavaid radu.

32. Nõuandesõnu,
mis tarkuseks seotud,
sulle õpetan ühtkokku seitset.
Pea meeles neid hoolsalt,
ära unusta iial,
igatühte sul tähtis on tunda.

III – Elust, surmast ja järgmisest elust

33. Võin rääkida sellest
kui rõõmus ma olin
siin elades, hüvede ilmas;
aga samuti sellest
kuis surelike pojad
on hirmunud, aimates surma.

34. Ahnus ja kõrkus
viivad eksiteele neid,
kes rikkust peavad kallimaks kõigest.
Kuldmüntide kõlast
tuleb kurvastust pikka.
Tihti varandus aru võib viia.

35. Õnnelik paljugi
teistele paistsin,
vähe võisin siis aimata ette.
On inimsoo maailma
Issand ju loonud
kõige kauni ja hea poolest heldeks.

36. Kaua istusin norus
ja konutasin kurvalt,¹²
siis suurim mu soov oli elada.
Aga valitseb meid
see, kes kõigist on ülim,
tema seada on sureliku saatus.

37. Heli¹³ köidikud
karmid ja koredad
haarasid kinni mu kehast:
et tõmmata katki
olid tugevad liialt.
On kerge olla kammitaist vaba.

38. Vaid üksi tean kõnelda
kuis igast kandist
mul kasvasid koletuks piinad.
Heli teenijaneitsid
igal õhtul mind tahtsid
kanda ära oma kurbusekoju.

39. Päikest ma nägin
päevatähte ainsat
laskumas rajumaa rüppe.
Aga teiselt poolt võisin
Heli väravaid raskeid
hingedel kriiksumas kuulda.

40. Päikest ma nägin,
punakiirtega kirjas.
Olin kandumas kaugele siit.
Ta vägevam mulle
näis mitmelgi moel
kui enne oli tundunud iial.

41. Päikest ma nägin –
ja näis mul sel hetkel
kui näinuks ma Issandat ennast.
Tema ees oma lauba
veel langetasin siis
viimast korda siin inimmaailmas.

42. Päikest ma nägin –
nii pildus ta kiiri,
et tundus mul, vaeseks jään vaimult.
Aga Gylfi vood¹⁴ teiselt poolt
mõirgasid vastu,
ise värvilt kui verega kaetud.¹⁵

43. Päikest ma nägin,
vabiseval pilgul,
ise nutust ja nõrkusest väeti,
sest süda mu rinna sees
viimsest kui sopist
oli rebitud räbalaiks katki.¹⁶

44. Päikest ma nägin
esmakordselt nii nukrat.
Olin kandumas kaugele siit.
Mu keel oli hangunud
kangeks kui puu
ja pale jääkorruga kaetud.

45. Päikest ma nägin,
sel rõõmutul päeval,
kuid hiljem ei iialgi enam,
sest kauguste veed
lõid kokku mu ümber
ja ma kadusin, päästetud piinast.

46. Lootustäht¹⁷ lendas, –
siis tean, olin sündinud –
eemale ära mu rinnalt.
Ta kõrgustes hõljus,
ei maandunud kuskil
kus väsimust puhata võinuks.

47. Kõikidest pikem
paistis see öö
mil kangena lamasin kõrtel.
Siis said mul selgeks,
Issanda sõnad,
et põrmust on inimlaps loodud.

48. Seda teadku ja märgaku
taevane Jumal,
kes terve maailma on teinud,
kuis lohutust saamata
lahkuvad paljud,
ehkki sõbrad neid saadavad teele.

49. Oma tegude vilju
peab igäüks maitsma.
On õndsad, kes teinud on head.
Polnud jõukusest tulu,
ikka osaks mul sai
liivakünkasse kaevatud ase.

50. On lihalik himu
tihti lummanud mehi;
seda paljudel olnud on liiast.
Kord kümlusevesi,¹⁸
oli mullegi vastik
kõikidest asjadest enam.

51. Olin nornide aujärjel¹⁹
ühiksa päeva
sealt seati mind hobuse selga.
Gýgja päikesed²⁰
süngena paistsid
lauspilves võlvide vahelt.

52. Nii väljast kui seestpoolt,
mul tundus, et rändasin
läbi kõik seitse maailma.
Ülalt ja alt
seal otsisin teed,
kus käia võiks kergemat rada.

53. Võin rääkida sellest,
mis silmasin esmalt,
kui jõudnud ma allilma olin:
kõrbenud linde,
mis koolnute hinged,
seal koletult lendas kui kärbseid.

54. Lendamas läänest
Váni lohesid²¹ nägin
ja laskumas Glævaldi kantsi.²²
Nad rapsasid tiibu,
nii et tundus, kuis rebeneks
tükkideks maapind ja taevas.

55. Päikesehirve²³
nägin ilmumas lõunast
tal kaks oli karjaseid kaasas.
Jalad tal püsisid
pinna peal maas
aga taevani sarvekroon küündis.

56. Põhja poolt nägin
Niða poegi²⁴
hobustel ühtkokku seitset.
Sarvede viisi
nad puhtaimat mõdu
jõid Baugreginni kaevust.²⁵

57. Vaibus tuul,
vetevool peatus.
Siis kuulsin ma hirmsaimat häält:
truudusemurdjatest
naised oma meestele
eineks jahvasid mulda.

58. Veriseid käsikive
kurnatud kaasad
seal rõõmutult ajasid ringi.
Rippusid verised
südamed rinnust,
neil, painatuil orjatöö piinast.

59. Paljusid mehi
nägin piinades käimas
põrguleekidest põimitud rajal.
Näod nendel kõigil
mul punaseks näisid,
värvununa näitsikuverest.²⁶

60. Paljugi mehi
läinud oli mulda
enne õige sakramendi saamist.
Paganatähed
nende pea kohal rippusid,
kohutavate ruunide kirjas.

61. Mehi siis nägin
keda närinud oli
kadedus kaaslaste vastu.
Verised ruunid
neile rinnale olid
lõigatud lõpmatuks vaevaks.

62. Mehi siis nägin,
muredest murtuid,
kes teelt olid eksinud õigelt.
Nii maksab see kätte,
kui selles maailmas
end lõbudest haarata lased.

63. Mehi siis nägin,
kes mitmelgi puhul
olid ihand, mis kaaslaste jagu.
Nad karjades suundusid
ahnuse kantsi,
endal tinased kandamid turjal.

64. Mehi siis nägin,
kes paljudelt meestelt
olid röövinud raha ja elu.
Kui noaterad rinnust neil
torgatud läbi
olid tohutud mürgised maod.

65 Mehi siis nägin,
kes mitte ei tahtnud
pühitseda pühapäeva.
Nende käed
olid naeltega löödud
kuumade kivide külge.

66. Mehi siis nägin,
kes, upsakus meelel,
olid pidand end tähtsamaks teistest.
Kuued neil seljas
said kentsakal kombel
leekidest põimitud läbi.

67. Mehi siis nägin,
kes mõnelgi korral
olid kaaslastest kõnelend valet.
Heli kaarnad neil
silmad koos juurtega
kiskusid pealuu seest välja.

68. Koledat kõike
sa kuulda ei jõua
mida tunnevad hukatuses hinged;
kuid magusaid patte
tuleb kibedalt maksta.
pea lõbule järgnevad piinad.²⁷

69. Mehi siis nägin,
kes andnud olid meelsasti
Issanda käskude kohaselt.²⁸
Puhtad küünlad
pea kohal neil
kiirgasid kirkalt kui tähed.

70. Mehi siis nägin,
kes suuremeelselt
vaestele andnud olid almust.
Pühasid kirju
ja kirikuraamatuid
lugesid inglid nende üle.

71. Mehi siis nägin,
kes näljaga olid
omal väetiks suretand liha.
Issanda inglid
neil kummardasid ees,
oli see vast kõigist rõõmudest suurim.

72. Mehi siis nägin,
kes näljastel rändureil
heldesti andnud olid süüa.
Puhkuseks süngid
neile valmis olid seatud
kõrgele taevakiirte peale.

73. Pühad neitsid,
puhtaks olid
hinged pattudest pesnud
nendel, kes pikki
kibedaid päevi
olid piinanud iseennast.²⁹

IV – Ruuniloend

76. Bjúgvör ja Listvör³⁰
Herðiri ustel³¹
istuvad oreliistmel.³²
Raudne veri
voolab neil ninast
see rahva seas äratav raevu.

77. Óðini kaasa³³
maalaeval aerutab
lõbude järgi ta ihar.
Laeval, sel purjed
rehvitakse hilja,
neid hoiavad ihadeküed.

74. Kõrgeid kaarikuid
kihutamas taevas
nägin ma Jumala juurde.
Neid juhtisid mehed
kes mõrvatud olid
ilma ühegi asja või süüta.

75. Vägev isa!
Vägevaim poeg!
Püha patuta vaim!
Sinul pöörata,
palun ma, looja,
ära meid kõigest kurjast!

78. Poeg, mina, su isa
sulle vaid selgitan,
üheskoos Sólkatla poegadega,³⁴
selle hirvesarve tähendust,
mille arukas Vígdvalinn³⁵
ära tõi kalmukünkast:

79. “Siin on need ruunid
mille raiunud on
ühaksa Njörðri soost näitsikut:
Baugveig, kes vanim
ja Kreppvör, kes noorim
ja nende sõsarad seitse.³⁶

80. Kõiksugu patte
korda olid saatnud
Sváfr ja Sváfrlogi;
nüüd nad valavad verd,
ja imevad haavu
kõigi kurjade kommete kohaselt.”³⁷

V – Lõppsõna

81. Luuletust seda,
mida õpetan sulle,
pead kõigile ette sa kandma;
seda Päikeselaulu,
mis paljuski on
sellele vastu, mis vale.

82. Siin lähme lahku
ja leiame üksteist,
et tähistada rõõmude päeva!³⁸
Suur Jumal,
anna surnutel rahu³⁹
ja halastust neile, kes elavad.

- - -

83. Suurepäraast tarkust
sulle saadeti unes
ja tõde seepeale said tundma.
Ei inimestest keegi
nii tark pole kõiges
et ise teaks Päikeselaulu saagat.⁴⁰

Gnoomilisuus ja eleegilisuus

Kommentaare “Päikeselaulu” kohta

83 salmi pikkune alliteratiivne poem “Päikeselaul” on kirjutatud Islandil tundmatu autori poolt tõenäoliselt 13. sajandi teisel poolel. 17. sajandi lõpus kirja pandud legendis omistatakse luuletuse autorlus Sæmundr Öpetatule (Sæmundr fróði, 1056–1133); (vt Jón Árnason 1892–4: 490 ja allpool “Legend Päikeselaulu sünnist”), kuid on väga ebatõenäoline, et see paika peaks.

Üheski keskaegses käsikirjas “Päikeselaulu” teksti säilinud ei ole, kuid kõik olemasolevad koopiad tekstist on omavahel väga sarnased ning ilmselt taandatavad ühele keskaegsele arhetüübile. Mõnes paberkoopias on küll mainitud, et lähtetekst on olnud pärgamendil, kuid näib, et ka see (praeguseks

kaduma läinud) pärgament polnud paber käsikirjadest oluliselt varasem ega tekst sellel lähedasem luuletuse algsele kujule. Üleüldse on “Päikeselaulust” teada 66 hilist paber käsikirja või fragmenti (Sager 1998: 65–69), mis vihjab sellele, et vähemalt 17. sajandist peale on poeem olnud Islandil märkimisväärselt populaarne ja tuntud (keskaegsetes allikates sellele samas viiteid ei leidu). Olemasolevatest käsikirjadest parimaks on peetud 17. sajandi keskpaigast ning tõenäoliselt Borgarfjörðurist pärinevat käsikirja AM 166b 8°, mis on ka käesoleva tõlke lähteteksti aluseks.⁴¹

Žanriliselt võib “Päikeselaulu” pidada nn tarkuseluuletuseks, kuid selle narratiivsemates osades leidub ka kangelaseepikale ja nägemusluulele lähedasi episoodide. Tähelepanuväärne on keskne, päikeseloojangut kujutav stseen (salmid 36–46), mis annab poemile sügavama eksistentsiaalse mõõtme (vt allpool). Poeemi põhisisuks on siiski rida tähendussõnu ja nõuandeid, mida surunud isa (minategelane) annab edasi oma elusolevale pojale. Moraalsele elule manitsevad maksiimid esinevad tekstis osalt lühikeste valmide (eksemplite) kujul (I osa), osalt ka näitlikustamata soovitusena (II osa), kuid enamjaolt põimituna jutustaja nägemustesse surmast, põrgust ja taevariigist (III osa). IV osa (ruuniloend) on rikas hämaratest vihjetest paganlikele uskumustele, kuid näib siiski sisaldavat kristlikku moraali. V osa (lõppsõna) võtab luuletuse kokku kahe salmiga, milles leidub viiteid katoliiklikule liturgiale.

Ehkki autori põhieesmärk on olnud jagada nõuandeid õigeks kristlikuks eluks, teeb ta seda osaliselt varasemate vana-islandi paganlike kirjanduslike eeskujude vormis ja vaimus.⁴² Ilmsemaks paralleeliks “Päikeselaulule” on *Vanemas Eddas* leiduv gnoomiline tarkuseluuletus “Hávamál”,⁴³ milles antavad nõuanded on “Päikeselaulu” omadele oma sisult kohati väga sarnased, ning mis veelgi märkimisväärselt on samas värsimõõdus *ljóðaháttir* (ee *laulumõõt*). Viimane kuulus vanaislandi kirjanduses traditsiooniliselt tarkuseluule juurde.⁴⁴ *Ljóðaháttir*-ile on iseloomulik kaks tsesuuriga kaheks jagatud paari-tuarvulist rida nelja rõhulise silbiga, millest kaks või kolm allitereeruvad (nn pikk germaani värsirida), ning nende vahel kaks tsesuurita paarisarvulist rida kahe või kolme rõhulise silbiga, millest kaks allitereeruvad. Rõhutute silpide arv pole seejuures üheski värsireas piiratud. Nagu paljud teised laulmiseks mõeldud värsimõõdud, on ka *ljóðaháttir* oma reeglites võrdlemisi vaba ning “Päikeselaulus” esineb nendestki vähestest nõuetest sagedasi kõrvalekaldumisi.⁴⁵

Kuigi pole põhjust arvata, et “Hávamáli” ja “Päikeselaulu” vahel oleks mingi otsene seos, kuuluvad need kahtlemata samasse kirjanduslikku traditsiooni. “Päikeselaulule” vähemaid temaatilisi paralleele leidub mujalgi vanapõhja luules (eriti “Völuspás” (vt Sager 1998: 272–288)). Sarnasusi on võimalik leida ka välismaistete teoste, eriti paarisvärsikompilatsiooniga “Disticha Catonis”,

mis on 3. sajandi lõpust või 4. sajandi algusest pärinev kogu heksameetrites ladinakeelseid moraalisententse, omistatud mujalt tundmatule autorile Dionysios Cato-le. “Disticha Catonis” oli keskaegses Euroopas üks kõige laiemalt levinud kirjandusteoseid üldse ning on märkimisväärselt olemas ka vanaislandikeelses adaptatsioonis pealkirjaga “Hugsvinnsmál” (eesti keeles võiks see kõlada “Targa sõnad”), mis samuti jagab sama värsimõõtu “Päikeselaulu” ja “Hávamáliga”.

Võrreldes “Päikeselaulu” “Disticha Catonis” ja “Hugsvinnsmáliga” on tähelepanuväärne, et ka neis teostes on raamjutustuseks surnud isa vestlus oma pojaga (Sager 1998: 320). Samas ei leidu sealse gnoomilise materjali kõrval “Päikeselaulule” iseloomulikke narratiivseid episoodide. Sellele vaatamata on ka “Hugsvinnsmáli” peetud mõnel juhul “Päikeselaulu” autori teoseks (nt Olsén 1915: 67). Kahe poemi vahel võib lisaks sisulistele ja temaatilistele ühisjoontele tõepoolest välja tuua ka sõnakasutusse puutuvaid paralleele, mis on küllaldased, et pidada võimalikuks mingit otsest seost nende vahel. Siiski pole võimalik kindlalt öelda, kumb teostest on vanem, ning kas nimetatud sarnasused ei ole üldse juhuslikud või tulenevad hilisemate ümberkirjutajate tegevusest (vt Sager 1998: 408–413).

Erinevad toimetajad on “Päikeselaulu” jaganud üldjuhul vähemalt kaheks (salmid 1–32 ja 33–83) ja tihtipeale ka neljaks või viieks osaks.⁴⁶ Muu materjaliga nõrgalt seotud esimese osa (1–32) lugesid Guðbrandur Vígfússon ja F. York Powell oma redaktsioonis (Vigfusson & Powell 1883: 202–217) lausa eraldi luuletuseks (selle kohta vt ka Sager 1998: 220–226). Raskestimõistetavat IV osa (salmid 76–80) (või mõnda üksikut salmi selles) on mõnikord peetud interpolatsiooniks (samas: 672). Viimane, 83. salm, mis on väga tõenäoliselt hilisem lisand ja mida kõigis käsikirjades ei esine, on paljudest tekstiväljaannetest üldse ära jäetud (samas: 32). Samas võivad need justkui toimetajakätt nõudvad struktuurilised puudused tuleneda sellest, et praeguseks ainult hilistes paber käsikirjades säilinud tekst oli oma algsel kujul tunduvalt teistsugune või täielikum (samas: 30–31). On arvatud, et 1. salmile eelnes tõenäoliselt mingi üldisem sissejuhatus (samas: 423), samuti on peetud kaotsiläinuks taevariiki saabumise kirjeldust 68. ja 69. salmi vahel (samas: 643).

Selle eeldatava struktuurilise ebatäiuslikkuse, nagu ka luuletuse müstisismi kalduvast sisust tulenevate tõlgendusprobleemide tõttu (paljude kasutatud kujundite tähendus jääb meile hämaraks) on paljud uurijad ja kriitikud käsitlenud “Päikeselaulu” pigem filoloogilise mõistatuse kui tervikliku kirjandusteosena. Samas eriti viimasel ajal on “Päikeselaul” siiski pakkunud ka kultuuriloolist huvi näitena sellest, kuidas 13. sajandi katoliiklikku müstisismi võidi ühendada vanapõhja kirjandustraditsioonidega (nt Armory 1985 ja

Larrington 2002). Luuletuse autorit on oma kuulsa kaasaegse järgi kutsutud mõnikord lausa “Põhjamaiseks Danteks”.

Sellegipoolest näib, et senisest rohkem tähelepanu väärivad ka luuletuse kunstilised õnnestumised, mis vaatamata meie käsutuses oleva teksti ebatäiuslikkusele on siiski ilmsed. Nagu märgib Kurt Matthew Sager (Sager 1998: 8), on “Päikeselaulu” põhimotiivideks inimelu kaduvus ning tõik, et hauataguses elus saab kõigile osaks neile vääriline tasu või karistus. Luuletuse juures on tähelepanuväärne, et tundmatu autor käsitleb neid teemasid kujul, mis on esmapilgul võrdlemisi meelevaldne segu gnoomilistest tarkusesõnadest (II osa), eksemplist (I osa), nägemuslikest rännakutest (III osa) ning otsestest viidetest liturgilistele tekstidele (V osa). Kuid kui tavaliselt nähakse selle keerukuse tagaplaanil eeskätt tekstoloogilisi probleeme, siis vaadeldes luuletust kui tervikut saaks just seda vaheldusrikkust pidada ka “Päikeselaulu” eeliseks teiste omasuguste ees. Vaatamata võrdlemisi järskudele üleminekutele eri osade vahel leidub seal sõlmpunkt, mis ühendab kogu poemi tervikuks.

Selleks sõlmpunktiks on draamailine kirjeldus minategelase surmahetkel nähtud viimasest päikeseloojangust ning selle ajal kogetud kannatustest (salmid 36-46), mis oma retoorilises täpsuses ja kujundlikkuses on stseenina mõjuv ning erinevalt ülejäänud materjalist vaba otseselt moraliseerivast sõnumist (vt ka Sager 1998: 416). See episood toimib toetuspunktina tervele järgnevale nägemuslikule rännakule teispoolsusse, kuid annab tagasivaates arvestatava psühholoogilise või lausa eksistentsiaalse mõõtmise isegi poemi varasematele osadele. Ka I ja II osa eksemplid ning nõuanded seotakse minategelase subjektiiivsuse võimsa mängutoomise läbi III osa alguses tema isiklike kogemustega. Just puhta, hetkeks kõrgkristliku pealisstruktuurita surmahirmu tundlik edasiandmine selles keskses punktis eristab “Päikeselaulu” kõige selgemini oma ülalnimetatud puhtgnoomilisest analoogist “Hugsvinnsmálist”, mis võrdluses jääb kuivaks tarkusesõnade kataloogiks. “Päikeselaulus” samastub lugeja minategelasega lisaks mõistuslikkusele ka emotsionaalses plaanis.⁴⁷

Kui tavaliselt tuuakse “Päikeselaulule” paralleele eeskätt mujalt gnoomilisest kirjandusest,⁴⁸ siis mulle näib, et autori poolt teravalt läbitunnetatud motiiv inimelu kaduvusest lähendab tema teost ka laiemalt germaani eeleegilisele luuletraditsioonile. Viimase tuntuimaks esindajateks on Exeteri käsikirjast pärit vanainglise eeleegiad “Deor”, “Lindprij” (“The Wanderer”), “Meresõitja” (“The Seafarer”) jt.⁴⁹ Neid teoseid ja “Päikeselaulu” ühendab tähelepanuväärselt see, et need mõlemad kombineerivad endas eeleegilist ja gnoomilist (“sapienset”) materjali.⁵⁰ Eleegiates – nagu “Päikeselauluski” – räägib hüljatust või pagulasest peategelane tagasivaatavalt enda kogetud kannatusest (eleegiline materjal) ja seeläbi saadud kibedatest õppetundidest (gnoomiline materjal). Oluline erinevus seisneb aga selles, et kui nimetatud vanainglise eeleegiad jäävad oma

temaatikalt siiski võrdlemisi maalähedasteks ja keskenduvad inimese kannatustele siinpoelses elus,⁵¹ siis “Päikeselaul” transponeerib oma pagulasest minategelase eksirännakud hauatagusesse ilma, milles inimese kannatuste põhjuseks on varasem eksimine kristliku moraalikoodeksi vastu ning karistuseks põrgupiinad. Kuna “Päikeselaulu” tundmatu autor loob luuletuse keskses episoodis oma peategelase psühholoogiseerimise teel kogu eelnevale ja järgnevale gnoomilisele materjalile eeleegilise raamistiku, suudab ta kütkestada lugejat enam, kui see oleks võimalik puhtalt moraalisententsidest üles ehitatud teoses.⁵²

Ehkki “Päikeselaul” on vaieldamatult kõrgkristlikku ideoloogiat kandev teos, ei jää selle sõnum kuivalt moraliseerivaks. Selle asemel on katoliiklik müstisism ja germaani elegia loonud üheskoos võimsa, loojuva päikese kujundisse kätketud *memento mori*, mille poeetilisusest vähemalt osa on loodetavasti tabatav ka siinses tõlkes.⁵³

Käesolevas tõlkes on lähtetekstina kasutatud Björn M. Ólseni kommenteeritud väljaannet (Ólsen 1915) ning selle kõrval ka Finnur Jónssoni diplomaatilist tekstiväljaannet (Finnur Jónsson 1912–1915: 628–640). Björn M. Ólseni poolt tekstile tehtud emendatsioonidest olen järginud neid, mis tundusid võrdluses diplomaatilise tekstiga õigustatud ja valitud tõlgenduse seisukohalt tähenduslikud. Joonealustes kommentaarides on toetutud samuti suuresti Björn M. Ólseni väljaandele, aga ka märkustele, mis Thøger Larsen on lisanud oma taanikeelsele tõlkele (Larsen 1923).

Legend Päikeselaulu sünnist⁵⁴

Kui Sæmundur Ópetatu lamas surivoodil ja inimestele näis, et ta on juba hinge heitnud, liigahtasid tema paremal käel ühtäkki kolm sõrme (need, millega sulge hoitakse), otsekui oleksid need tahtnud millestki kinni haarata.

Inimesed juurdlesid pikalt, mida see tähendama peaks. Lõpuks toodi sõrmede juurde mitmesuguseid asju, need aga jätkasid liigutamist, kuni neile anti lõpuks sulg. Siis paindus üks sõrm peopessa. Seejärel anti ülejäänud sõrmedele paber ja paindus ka teine sõrm. Seepeale tuli juba iseenesest mõista tuua kolmanda sõrme jaoks tindipott.

Siis kirjutasid sõrmed Päikeselaulu. Kui see oli valmis, lõpetasid nad kirjutamisliigutused, muutusid jõuetuks ega liikunud enam kunagi.

Kommentaariid

- ¹ Siinses kontekstis on ebaselge, kas sõnu *Greppr* (ee *pahategija*, röövel) ja *Gestr* (*küla-line*) tuleks mõista pärisnimede või lihtsalt üldnimetustena (selle kohta vt Björn M. Olsén 1915: 26). Et samasugused nimepaarid esinevad ka järgnevates eksemplites, olen jätnud need pärisnimedeks. See ei välista mõistagi paralleelset allegoorilist tõlgendust.
- ² Vrd *Hávamáli* 3. salmis (Rein Sepa tõlkes): *Lökketuld vajab, / kes lobjakas liikus / ning kederluist külmetab; / mees, keda tee on / üle mägede toonud, / vajab rõivast ja rooga*. Lähemalt selle ja edaspidiste paralleelide kohta *Hávamálíga* vt Sager 1998: 288–309.
- ³ *Unnarr* (*laine*) ja *Sævaldi* (*merevalitseja*) on levinud vanagermaani mehenimed. Tõenäoliselt tuntuim *Sævaldi* nime kandnu on 8. sajandi alguse lõunagermaani pühak, Nürnbergi patroon Püha Sebaldus. On siiski ebatõenäoline, et siinses kontekstis just temale viidataks (vt Larsen 1923: “Noter”). Traagilisele loole sõpradest, kelle vahele lööb kiilu armumine samasse naisesse, leidub paralleel *Gunnlaugr Ussikeele saagas* (Gunnlaugs saga ormsgungu).
- ⁴ Nimed *Sváfaðr* (täendus ebaselge; võimalik, et see on seostatav sõnaga *svarr* (*oda*)) ja *Skartheðinn* (otsetõlkes *kauniskuub*) on Thøger Larseni arvates homofooniliselt tõlgitud ladinakeelsetest sõnadest *suavitas* (*nauding, ahvatlus*) ja *scortatus* (*hooramine*) või *scortator* (*hooraja*) (Larsen 1923: “Noter”). Thøger Larseni filoloogilised spekulatsioonid on kohati arvatavasti liiga julged, kuid tähelepanu juhtimine allegoorilistele tõlgendusvõimalustele on sellegipoolest tänuväärne.
- ⁵ See salm on ilmselt “Päikeselaulu” lähim paralleel *Hávamálíga* (salm 97). Vrd (minu tõlkes): *Billingi neitsi / voodi pealt leidsin / valge kui päikese, puhkamas; / jarli soosing / mul tühine tundus / elu kõrval selle kehaga*. Rein Sepa tõlge *Hávamálist* piirdub 80. stroofiga (tema järjestuses on see küll 79. stroof) (Sepp 1970: 79).
- ⁶ Mõõkadega kahevõitlusi peeti tihti väikesel laulul. Mõiste *laiulkäimine* (isl *hólmganga*) tähendas duelli.
- ⁷ Ráðný (naisenimi, sõnast *ráða*, (*valitsema*)) ja Véboði (mehenimi, sõnadest *vé* (*tempel*) ja *bjóða* (*pakkuma, andma*)) pole mujalt tuntud.
- ⁸ Sörli ja Vígulfr (sõna-sõnalt *lahinguhunt*; võib oletada allusiooni tegelase reetlikkusele) on tavalised vanapõhja mehenimed. Sörli nime kannab näiteks Guðrúni ja kuningas Jónaki poeg *Vanema Edda* “Hamðiri loos” (vt Sepp 1970: 200–203).
- ⁹ 19. salmile leidub võrdlemisi lähedane paralleel *Hávamáli* 45. stroofis (Rein Sepa tõlkes 44. stroof): *Kui on sul keegi, / keda hästi ei usalda, / ja ootad talt ikkagi armsust: / kenasti kõnele, / koledat mõtle / ja vasta riukaga vaele* (Sepp 1970: 86).
- ¹⁰ Rýgjardal (sõna-sõnalt *hiunaise org*) on teistest allikatest tundmatu kohanimi (vt Olsén 1915: 35).
- ¹¹ *Dís* (foneetiliselt “diis”) oli vanapõhja mütoloogias algselt valküüri taoline madalam naisjumalus. Siinses kontekstis on *jumala sõnasse salvitud diisid* kenning, (poeetiline ümberütlemine), millega peetakse silmas arvatavasti pühasid neitsisid või naispühakuid (vt Olsén 1915: 36).
- ¹² Tõenäoliselt viide jutustaja põetud haigusele (Olsén 1915: 40).
- ¹³ Sõna *Hel* (vanapõhja mütoloogias surmajumalanna) esineb siin läbivalt tähenduses *surm*.

- ¹⁴ Vastav nimi, mille nominatiivivorm oleks Gylfr, on mujalt tundmatu (küll on teada merehiiglane Gylfi). Kenningi *Gylfi vood* tähendus on siiski tõenäoliselt *meri* (Olsén 1915: 43).
- ¹⁵ Ilmselt viide loojuva päikese puna peegeldusele veel. Sama motiiv esineb ka 40. salmis (Olsén 1915: 43).
- ¹⁶ Vrd Vulgata psalm 51: *cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias* (Olsén 1915: 44), ee *murtud ja purukslöödud südant ei põlga Jumal* (Ps 51, 19).
- ¹⁷ *Vánarstjarna* (*Lootustäht*) tähistab arvatavasti hinge, mis surma hetkel peaks uuesti sündima (Olsén 1915: 44).
- ¹⁸ Viide rituaalsele kümblusele judaistlikus traditsioonis, kuid siin on tõenäoliselt silmas peetud selle katoliiklikku tõlgendust, milles puhastavat kümblust asendavad kahetsuspisarad (Olsén 1915: 46).
- ¹⁹ Siinkohal jätkub 46. salmis pooleli jäänud narratiiv. Nornid olid vanapõhja saatusjumalannad, kuid siin esinevad nad (nagu kõik teisedki vanapõhja mütoloogiasse kuuluvad tegelased) kuradite või surmapattude personifikatsioonidena. Björn M. Ólseni arvates tähendab nornide aujärg puhastustuld (Olsén 1915: 46–49).
- ²⁰ *Gýgja* on tuntud kui hiunaise nimi, arvatavasti viidatakse juba jutuks olnud nornidele. Võimalik, et *Gýgja päikeste* all peetakse silmas erinevaid kuufaase (Larsen 1923: “Noter”).
- ²¹ *Ván* on vanapõhja mütoloogias müütiline jõgi, mis saab alguse hunt Fenriri koolast. Kenningis tähistab see üldjuhul merd, nii et *Váni lohed* on tõenäoliselt mingid merekoletised (Björn M. Ólsen, kelle meelest on juttu ainult ühest draakonist, seostab teda Leviathaniga) (Olsén 1915: 51).
- ²² St pörgusse. *Glævaldr* (*hiilgav valitseja*) võib olla tõlge nimest Lucifer (Olsén 1915: 51).
- ²³ Tõenäoliselt peetakse silmas Kristust (Olsén 1915: 52).
- ²⁴ Björn M. Ólsen arvab, et juttu on paganlikest esiisadest. Sellised vooruslikud, kuid ristimata tegelaskujud esinevad Dante *Jumalikus komöödias*. Mujal on müstilisi *Niða poegi* peetud ingliteks (Olsén 1915: 52–53).
- ²⁵ Björn M. Ólseni meelest midagi Mimiri kaevu taolist; teistes tõlgendustes on seda peetud halastuse allikaks (Olsén 1915: 53–54).
- ²⁶ Mehed, keda on karistatud naiste halvasti kohtlemise eest (Olsén 1915: 55).
- ²⁷ Siin leiduvalle islandikeelsele vanasõnale *æ koma mein eptir munuð* oleks tavalisim eestikeelne vaste *pill tuleb pika ilu peale*.
- ²⁸ St on annetanud kirikule või kloostrile (Olsén 1915: 57).
- ²⁹ Juttu on arvatavasti askeetidest.
- ³⁰ Liide *-vör* esineb tavaliselt hiunaiste (jөөtunite) nimedes. Need konkreetsed hiunimed pole mujalt tuntud (Olsén 1915: 60).
- ³¹ Nimi *Herðir* on samuti mujalt tundmatu. Võimalik, et *Herðiri uste* all peetakse silmas pörguvärvaid (Olsén 1915: 60).
- ³² Pole teada, mida tähendab selles kontekstis *orel* (*organ*). Võimalik, et viidatakse hoopis mitmehäälele laulule ning hiunaised on seega midagi sireenide taolist (Sager 1998: 674)

- ³³ Nagu Thøger Larsen märgib, pole Odini kaasa all siin tõenäoliselt mõeldud ilmselt mitte Frigg'i vaid Freyjat, kes esineb lihahimu kehastusena (Larsen 1923: "Noter").
- ³⁴ *Sólkatla* on ilmselt järjekordne hiiunaise nimi, mis on mujalt tundmatu (Larsen 1923: "Noter"). Samuti on selle tähenduseks peetud Taevast Jeruusalemma (Olsén 1915: 62).
- ³⁵ *Vígdvalinn* on tõenäoliselt kääbusenimi. Paralleelne *Dvalinn* esineb *Völuspá* 11. salmis.
- ³⁶ Björn M. Ólseni meelest sümboliseerib Baugveig ahnust ja Kreppvör upsakust ning nende sõsarad teisi surmapatte (antud juhul oleks neid seega mitte seitse vaid üheksa) (Olsén 1915: 62).
- ³⁷ Sváfr ja Sváfrlogi on mujalt tundmatud tegelased. IV osa moraal näib olevat selles, et need, kes teevad kõiki surmapatte, muutuvad huntideks (Olsén 1915: 63).
- ³⁸ St viimsetpäeva (Olsén 1915: 64). Väljendile *á feginsdegi fíra* (et tähistada röömude päeva) leidub paralleel Vulgata "Toobija raamatus" (Tb 13: 10): *Benedicite Dominum omnes electi eius: agite dies lætitiæ, et confitemini illi* (Önnistage Jumalat, te kõik tema valitud: tähistage röömupäevi ja kiitke teda).
- ³⁹ Sõnad *gefi dauðum ró* (anna surnutele rahu) võivad pärineda katoliku reekviemi algussõnadest *Requiem æternam dona eis, Domine* (Anna surnutele igavene rahu, Issand). Võimalik, et kogu 82. salm põhineb ühel "Missale Gothicumist" pärit palvel (Olsén 1915: 64).
- ⁴⁰ 83. salm on luuletuse tekstile lisatud hiljem ning on tõenäoliselt mõeldud selgitamiseks, kuidas surnud isa oma pojaga rääkida sai (viimase unenäos).
- ⁴¹ Selle käsikirja põhjalikku kirjeldust vt Sager 1998: 141–143 ja 177–179.
- ⁴² Põhjalikku eestikeelset ülevaadet vanapõhja luulest vt Zilmer 2008.
- ⁴³ Tasub tähele panna, et "Hávamál" pole erinevalt "Päikeselaulust" mitte terviklik kompositsioon, vaid kogu algselt eraldiseisvatest tekstidest. Rein Sepa tõlkes on see kompilatsioon tuntud ka nimetuse "Õilsa ütlemised" all (Sepp 1970: 81–91).
- ⁴⁴ Varasemal ajal seostati seda värsimõõtu ilmselt maagia ja loitsudega, ehkki ühtegi sellist teksti säilinud ei ole (vt Lie 1965: 47).
- ⁴⁵ Seetõttu pole ka tõlkes püütud alliteratsiooniskeemi ja silpide arvu ridades iga hinna eest täpselt järgida (kuigi üldjuhul on seda siiski tehtud). "Päikeselaulu" värsimõõdu kohta vt ka Sager 1998: 14–15.
- ⁴⁶ Selline liigendus on iseenesest meelevaldne ning käsikirjades see kuidagi ei kajastu. Siinkohal olen sellest m.h teksti jälgimise lihtsustamise nimel kinni pidanud ja kasutatud samu pealkirju, mis leiduvad Björn M. Ólseni väljaandes (Olsén 1915). Alapealkirjadest olen siiski loobunud.
- ⁴⁷ Sellega seoses on märkimisväärne, et Njörður P. Njarðvík on pidanud võimalikuks isegi seda, et luuletuses leidub autobiograafilisi elemente (Njarðvík 1993: 264).
- ⁴⁸ Vahel leitakse neid ka nägemus- ja unenäoluulest nagu hiline Islandi "Svípdagsmál" ja Norra "Draumkvæde" (vt Sager 1998: 270)
- ⁴⁹ Viimased kaks on pealkirjade "Lindprii I" ja "Lindprii II" ilmunud eestikeelsena Rein Sepa tõlkes raamatus "Anglosaksi kroonikad ja poeemid" (Sepp 1992). Kevin Crossley-Holland võtab anglosaksi eleeegiliste poeemide aluseks olevad teemad kokku järgmiselt: *At the heart of Anglo-Saxon society lay two key relationships. The first was between a lord and his retainers. The second was the relationship, as it is today,*

between any man and his loved one, and the family surrounding them. So one of the most unfortunate members of this world (as of any) was the exile, the man who because of his own weakness (cowardice, for example), or through no fault on his own, was sentenced to live out his days wandering from place to place, or anchored in some alien place, far from the comforts of home [Anglosaksi ühiskonna keskmes oli kaks peamist inimsuhet: esimene neist isanda ja tema alamate vahel ja teine, nagu tänapäevalgi, mehe, tema armsama ja ümbritseva perekonna vahel. Niisiis oli selle ilma (nagu ka muude ilmade) kõige õnnetumaks liikmeks pagulane – inimene, kes omaenese nõrkuse (nt arguse) tõttu või isegi mitte iseenda süü läbi oli määratud veetma oma päevi rännates paigast paika või olema sunnismaine võõral maal, kodutundeta] (Crossley-Holland 1982: 46–47). Võime näha, kuidas see õnnetu ränduri või pagulase motiiv esineb “Päikeselaulus” minajutustaja eksirännakutena hauataguses ilmas.

⁵⁰ *Poems like The Wanderer and The Seafarer, for example, could be defined as sapiential as readily as ‘elegies’, since they contain much sapiential material and there is substantial material of this type in Beowulf* [Näiteks ballaade nagu “Lindprii” ja “Meresõitja” võiks nimetada ühtaegu eleegilisteks kui ka sügavasisulisteks kuna neis on palju sügavaid mõtteid ja samalaadset sisu võib ohtralt leida ka “Beowulfi” eeposest] (Hill 2005: 168).

⁵¹ Mis ei tähenda, et neis ei leiduks võimsat sümbolismi. Näiteks meri poemis “Meresõitja” kui maapealse elu üksilduse ja kannatuste võrdkuju on võrreldav lojuva päikese kui inimelu kaduvuse kujundiga “Päikeselaulus”.

⁵² Et luuletuse nimetatud eleegiline aspekt on funktsionaalne, ilmneb kasvõi selles, et Islandil on “Päikeselaulu” olnud uuemal ajal kombeks ette kanda just matustel (Sager 1998: 415).

⁵³ Põhjalikku käsitlust surma ja tarkuse motiividest “Päikeselaulus” vt Sager 1998: 414–668. Kuna Kurt Matthew Sager suri enne kui jõudis oma doktoritöö täielikult lõpetada, on tema tekst kohati esialgne või puudulik.

⁵⁴ Vt “Sæmundur fróði yrkir Sólarljóð”.

Kirjandus

Amory, Frederic 1985. Norse-Christian Syncretism and interpretatio christiana in Sólarljóð. *Sixth International Saga Conference Workshop Papers*. 2 köidet, lk 1–25. Copenhagen: Det arnamagnæanske Institut.

Crossley-Holland, Kevin 1984. *The Anglo-Saxon World. An Anthology*. New York: Oxford University Press.

Finnur Jónsson (toim) 1912–15. *Den norsk-islandske skjaldedigtning*. 4: A1. Copenhagen: Villadsen and Christensen.

Hávamál = Evans, David A. H. (toim) 1986. *Hávamál*. London: Viking Society for Northern Research.

Hugsvinnsmál = Finnur Jónsson (toim) 1912–15. *Den norsk-islandske skjaldedigtning*. 4: A1. Copenhagen: Villadsen and Christensen, lk 167–197.

Hill, Thomas D. 2005. Old English Sapiential Poetry. Johnson, David & Treharne, Elaine (toim). *Readings in Medieval Texts. Interpreting Old and Middle English Literature*. New York: Oxford University Press.

Jón Árnason (toim). 1862–1864. Íslenzkar þjóðsögur og æfintyri. 2. Leipzig: Hinrichs.

Larrington, Carlyne 2002. Freyja and the Organ-Stool: Neo-paganism in Sólarljóð. Brogyányi, Bela & Krömmelbein, Thomas (toim). *Germanisches Altertum und christliches Mittelalter: Festschrift für Heinz Klingenberg*. Hamburg: Kovač, lk 177–196.

Larsen, Thøger 1923. *Solsangen. Oversat fra Oldnordisk*. Lemvig: Atlantis Forlag. (<http://www.heimskringla.no/dansk/tlarsen/solsangen/index.php> – 20. januar 2009).

Lie, Hallvard 1965. Ljóðaháttur. *Kulturhistoriskt Lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid*. Malmö: Alhems förlag.

Njörður, P. Njarðvík. 1993. *Solsången*. Akademisk avhandling för filosofiedoktorsexamen i nordiska språk. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för det svenska språket.

Ólsen, Björn M. (toim) 1915. *Sólarljóð: gefin út með skíringum og athugasemdum*. Safn til sögu Íslands og íslenzkra bókmenta 5.1. Reykjavík: Prentsmiðja Gutenberg.

Sager, Kurt Matthew. 1998. *Death and the Wisdom of Sólarljóð*. Unpublished Doctoral Thesis. Houston, Texas: Rice University.

Sepp, Rein 1970. *Vanem Edda*. Tallinn: Eesti Raamat.

Sepp, Rein 1992. *Anglosaksi kroonikad ja poeemid*. Tallinn: Hortus Litterarum.

Sæmundur fróði yrkir Sólarljóð = Þjóðsagnasafn Jóns Árnasonar (<http://www.snerpa.is/net/thjod/solar-1.htm> – 20. januar 2009).

Zilmer, Kristel 2008. Vanapõhja luulekunst. *Akadeemia* 4, lk 731–770.

Vigfusson, Gudmund [Guðbrandur] & Powell, F. York (toim) 1883. *Corpus Poeticum Boreale*, 2: 1. Oxford: Clarendon.

Völuspá = Finnur Jónsson (toim) 1932. *De gamle Eddadigte*. Copenhagen: Gads, lk 1–20.

Summary

The Song of the Sun

Mart Kuldkepp has translated into Estonian an Old Icelandic alliterative poem of 83 verses “The Song of the Sun” (c.13th century) by anonymous author. The translation is complete with comments, revealing the origin and context of the poem.